

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

INVESTMENT CLIMATE OF UKRAINE: CURRENT STATUS AND PROSPECTS

УДК 330.322(477)

Кулаковська Т.А.

к.е.н., доцент кафедри економіки промисловості

Одеська національна академія харчових технологій

Петков О.І.

магістр

Одеська національна академія харчових технологій

У статті розглянута проблема інвестування в економіку України. Виділені основні галузі економіки країни, які потребують інвестицій та котрі можуть швидко реалізувати ці інвестовані кошти. Проаналізована динаміка та структура поступаючих інвестицій, виділені основні країни-інвестори в економіку України. Розглянуті основні перешкоди для інвесторів. Запропоновані шляхи покращення інвестиційної привабливості України.

Ключові слова: Інвестиційна привабливість, інвестиції, економіка, Україна, інвестори.

В статье рассмотрена проблема инвестирования в экономику Украины. Выделены основные отрасли экономики страны, нуждающиеся в инвестициях и которые могут быстро реализовать эти инвестированные средства. Проанализирована динамика и структура поступающих инвестиций,

выделены основные страны-инвесторы в экономику Украины. Рассмотрены основные препятствия для инвесторов. Предложены пути улучшения инвестиционной привлекательности Украины.

Ключевые слова: Инвестиционная привлекательность, инвестиции, экономика, Украина, инвесторы.

The article examines the problem of investing in the economy of Ukraine. The main sectors of the country's economy that need investments are identified and can quickly realize these investments. The dynamics and structure of incoming investments are analyzed, the main countries-investors in the economy of Ukraine are identified. The main obstacles for investors are considered. Ways to improve the investment attractiveness of Ukraine are suggested.

Key words: Investment attractiveness, investment, economy, Ukraine, investors.

Постановка проблеми. Україна за даними МВФ досі є країною що розвивається, та при цьому ще й, на жаль, увійшла до списку країн найгіршою економікою у 2016 році.

Інвестування ж допоможе нашій країні не тільки поліпшити економіку країни, а й почати використовувати виробничий та людський потенціал держави. Тому проблема інвестування у нашу країну на сьогодні є дуже актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття та роль інвестиційної діяльності у сучасному світі та питання залучення інвестицій до економіки нашої країни висвітлені у працях багатьох вітчизняних та іноземних вчених, як: М. Денисенко, А. Музиченко, Л. Дж. Гитман, Ст. Шарпа, А. Гайдучького, А. Дуки, Ю. Козака, О. Малютіна, А. Пересади, А. Пехника, О. Рогача та інших.

Незважаючи на те що проблема інвестування вивчається вже дуже давно, ця проблема досі є однією з найактуальніших у економіці. Так як сьогодні спостерігається постійний динамічний розвиток складових світової економіки та окремих держав, існує необхідність у постійному відстежуванні динаміки та тенденцій у сфері інвестиційної діяльності та проведенні досліджень задля ефективності роботи цього напрямку діяльності.

Постановка завдання. Мета даного дослідження полягає у встановленні ролі іноземних інвестицій у економіці України та її розвитку; аналізі сучасного інвестиційного клімату в країні та визначенні перешкод до надходження інвестицій з закордону

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі розвиток економіки будь якої

країни дуже тісно пов'язаний з іноземними інвестиціями у неї. Так залучення інвестицій, як іноземних так і внутрішніх стимулює економічне зростання, науково-технічний прогрес, створення нових робочих місць та покращує позиції країни у світі. Україна не виключення, іноземні інвестиції допоможуть зміцнити економіку, прискорять технічний прогрес у країні, тощо. Але на жаль Україна має дуже низький рейтинг інвестиційної привабливості. За даними Гамбурзького інституту світової економіки та аудиторської компанії BDO AG, у рейтингу інвестиційної привабливості (BDO IBC Overall Ranking) Україна розташувалась на 130 місці, серед 174 країн світу, що є дуже поганим результатом, при тому що у 2015 році Україна розташовувалася на 89 місці у цьому рейтингу [1].

На рис. 1 представлена динаміка розташування України у рейтингу інвестиційної привабливості у 2012–2016 рр.

Дані показані на рисунку свідчать за останні 5 років сьогодні становище Україна є найменш привабливим для інвестицій.

Слід більш детально розглянути ситуацію з прямими інвестиціями в економіку Україну, адже саме вони є важелем до поліпшення соціально економічної ситуації в Україні.

За даними Державної служби статистики у 2016 році в Україну було інвестовано 4,4 млрд дол. у економіку України. Динаміка іноземних прямих інвестицій в економіку показана на рис. 2 [13].

Даний графік показав, що за останні три роки загальна сума інвестованих в Україну коштів сильно впала, але позитивним моментом можна

відзначити невеликий приріст іноземних інвестицій у останні пару років.

У 2016 році до України надійшло прямих інвестицій на суму 4,4 млрд дол. США, але серед них реальних інвестицій тільки 1,1 млрд, усі ж інші кошти – це конвертація боргів українських банків перед материнськими структурами в їх капітал [2].

Незважаючи на напругу між Україною та РФ, саме ця країна у 2016 році залишається найбільшим інвестором в нашу економіку [13].

Більша частина інвестицій – внески до статутного капіталу дочірніх російських банків в Україні згідно вимогам НБУ щодо докапіталізації.

Падіння обсягів інвестицій у нашу країну почалося з 2014 року, саме тоді почалися політична та економічна кризи в Україні, був окупований Крим та почалися військові дії на сході країни. Усі ці перелічені фактори є основними перешкодами для іноземних інвесторів.

Також великий вплив на інвестиційну привабливість України має великий рівень корупції, тіньова економіка та обмеження свобод.

Так незважаючи на прийняття антикорупційних законів, проведення реформ, за різними даними, рівень корупції продовжує зростати, у 2016 році аудиторською компанією Ernst & Young було проведено опитування серед представників бізнесу 41 крупної країни серед яких країни з ринком, що розвивається та країни з розвиненим ринком. На підставі цього опитування Україна була визнана найкорумпованішою країною, 88% респондентів відповіли, що хабарі дуже поширені в країні. Слід зазначити, що у 2015 році у цьому ж рейтингу Україна посідала 7 строчку [3].

У іншому ж рейтингу представленим міжнародною неурядовою організацією Transparency International та складеним за методикою опитування експертів державного сектору кожної країни Україна посіла 131 місце зі 176 країн світу рис. 3 [4].

Така позиція є також дуже поганою та вказує на неефективність прийнятих мір боротьби з корупцією.

Стосовно політичної, громадянської свободи та свободи ведення бізнесу, наша країна теж не робить великого прогресу.

Так, у звіті політичної та громадської свободи складеним організацією Freedom House, Україна з 2011 року є частково вільною, що деякою мірою відштовхує потенційних інвесторів [5].

За рейтингом свободи ведення бізнесу наша країна у 2016 році знаходилася на 80 сходинці серед 190 країн світу. Хоча це й не самий поганий результат але складові цього показника можуть сказати про інше. Так за можливістю створити нове підприємство Україна знаходиться на 20 сходинці що є дуже гарним результатом, але за якщо потенційний інвестор захоче відкрити підприємство з нуля, тобто збудувати будівлю, підключитися до електромережі, то цього може бути доволі важко досягти, так як за легкістю отримання дозволу на будівництво Україна 137-ма, а за мож-

ство з нуля, тобто збудувати будівлю, підключитися до електромережі, то цього може бути доволі важко досягти, так як за легкістю отримання дозволу на будівництво Україна 137-ма, а за мож-

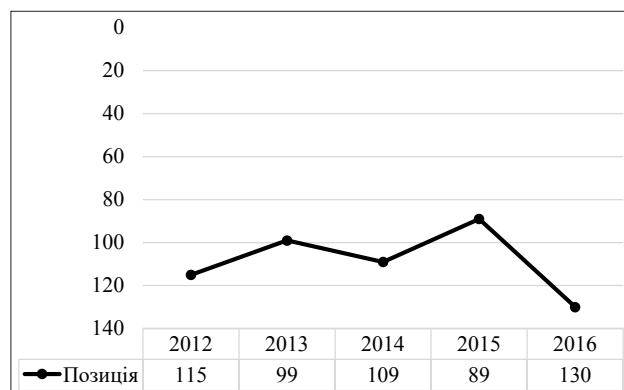

Рис. 1. Місце України у рейтингу інвестиційної привабливості у 2012–2016 рр.

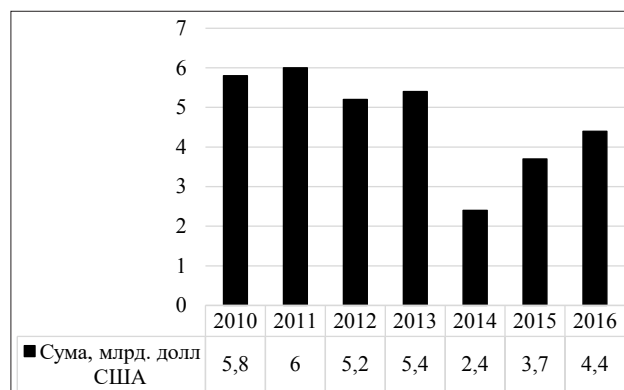

Рис. 2. Динаміка іноземних прямих інвестицій в економіку, млрд дол. США

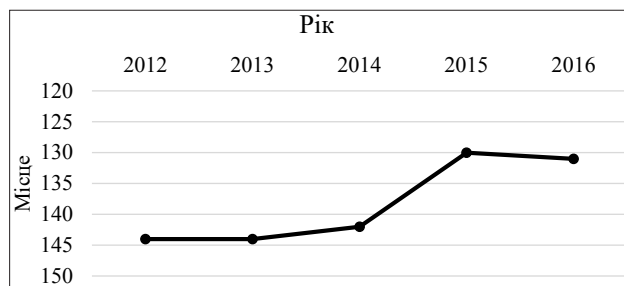

Рис. 3. Динаміка України у рейтингу сприйняття корупції від Transparency International

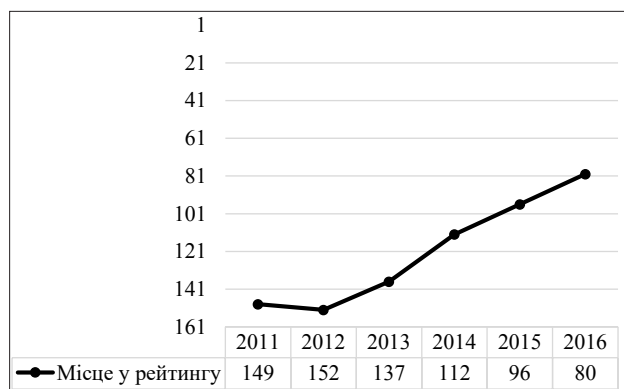

Рис. 4. Позиція України у рейтингу свободи ведення бізнесу, у 2011–2016 роках

ливістю підключення до електропостачання 140-ва [6].

Динаміка нашої країни у рейтингу свободи ведення бізнесу представлена на рис. 4

Також дещо схожий до попереднього рейтингу, рейтинг економічної свободи, випускається американським дослідницьким The Heritage Foundation разом з газетою The Wall Street Journal, також показує не дуже гарний стан економіки України, так у 2016 році економіка нашої країни була визнана репресивною та розташовувалася на 166 місці (рис. 5) [7,13].

Також окрім вищезазначених, до перешкод можна віднести відсутність гарантій прав власності, потенційні інвестори бояться вкладати у бізнес кошти, тому що є вірогідність, що його можуть відібрати безпідставно, це тільки підтверджують дані представлені у дослідженні організації Property Rights Alliance. Ця організація проводить дослідження з приводу оцінки ефективності прав власності як фізичної, так і інтелектуальної, серед країн світу.

У 2016 році у рейтингу складеним вищезазначеною організацією Україна займала 115 місце серед 128 країн представлених у ньому, що є дуже поганим результатом [8].

Слід зазначити, що Україна має дуже великий інвестиційний потенціал. У нашій країні є багато природних ресурсів, сприятливий клімат для сільськогосподарського та туристичного бізнесу, також що важливо в Україні одна з найдешевших в Європі робочих сил, що приваблює інвесторів.

На сьогодні в Україні можна виділити 5 галузей економіки які є найбільш привабливими для іноземних інвесторів не одноразовим вкладенням коштів, а для довгострокового інвестування [9,10]:

- Агропромисловий комплекс;
- Інформаційні технології;
- Медицина та фармацевтика;
- Легка промисловість;
- Машинобудування.

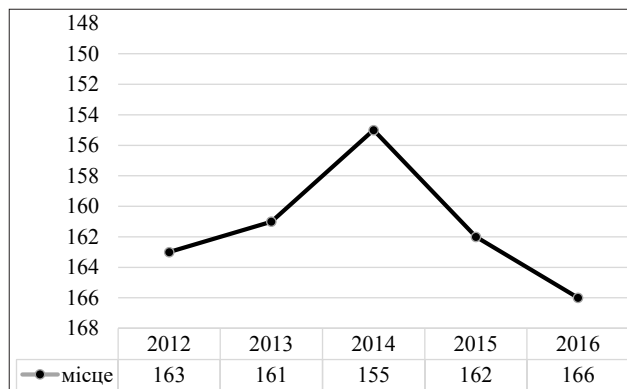

Рис. 5. Динаміка позиції України у рейтингу економічної свободи від The Heritage Foundation та The Wall Street Journal

Для більш повної картини треба детальніше роздивитись, чому саме ці галузі української економіки зараз привабливі для інвесторів.

Агропромисловий комплекс. Вже давно відомо, що Україна є крупнішим експортером соняшникової олії в світі, так у 2016/2017 маркетинговому році (на березень 2017р) було експортовано 5100 тис. тонн олії, а у наступного крупнішого експортера Російської Федерації всього 1950 тис. тонн, але не тільки за експортом олії Україна лідируюча у світі [9].

У 2015/2016 роках Україна також стала світовим лідером з експорту муки, експортувавши 344 тис. тонн, але при цьому ціна була найнижча в світі [11].

За 2015 рік Україна посіла 2-ге місце після США у експорті зерна в світі [12].

Також наша країна входить до десятки найбільших експортерів меду в світі, але вся проблема чому ж знаходячись на лідуючих позиціях у експорті агропромислової продукції, маємо такі малі доходи, полягає у низькій ціні.

Наприклад, Німеччина купуючи наш мед в середньому по 3 долари за кілограм, розфасовуючи його у тару німецьких брендів та продають вже в середньому по 10 євро [9].

Головною причиною низьких цін на нашу продукцію є погана репутація України в світі, окрім цієї, є ще низка проблем відсутній ринок землі, земля використовується неефективно, нові технології впроваджуються повільно. Інвестиції допоможуть прискорити технічний прогрес, розвинути аграрну інфраструктуру та можливо завдяки цьому ще більше збільшити обсяги виробництва.

Інформаційні технології. Це та галузь економіки яка в найближчі роки буде розвиватися великими темпами у кожній країні світу. Ця галузь найбільшою мірою залежить в першу чергу від людського капіталу, людського інтелекту, в цьому плані Україна має великий потенціал. Так у сучасний час ми маємо найбільшу кількість сертифікованих фахівців ІТ-сфери серед країн Європи, також наші фахівці вже розробляють товари та програми якими користуються найвідоміші корпорації в світі, такі як Coca-Cola, Heineken, Unilever. Також зараз Україна знаходиться на четвертому місці в світі з експорту інформаційних продуктів і послуг [9].

Але незважаючи на такий величезний потенціал, наша у нашій країні має місце великий «відтік мізків», наших фахівців переманюють іноземні країни пропонуючи більш велику зарплату та комфортніші умови праці.

Інвестиції повинні допомогти нашій країні стати більш комфортною та привабливою для українських ІТ-фахівців, та допомогти розвивати наш потенціал у цій сфері.

Медицина та фармацевтика. В Україні, у всій Європі є, погана тенденція до старіння населення та на ряду з такими факторами як наслідки Чорнобильської катастрофи, великий відсоток населення має шкідливі звички, що тільки погіршує здоров'я людей.

Усі вищеперераховані фактори, дають змогу зрозуміти, що потреба у ліках та медичинському обслуговуванні з кожним роком будуть зростати.

Ринок України у цьому секторі є відносно вільним, наявна достатня кількість кваліфікованих кадрів, державні програми підтримки фармацевтичного бізнесу, усе це говорить про потенціальну інвестиційну привабливість для іноземних інвесторів [10].

Легка промисловість. В Україні доволі розвинута легка промисловість, в нашій країні виробляється одяг, взуття, текстиль та багато іншого. Легка промисловість складає майже 2,5 відсотка загального експорту.

У нашій країні виробляють одяг таких відомих брендів, як ZARA, Benetton, Mexx та інші. У останній час стали з'являтися багато українських брендів молодіжного та класичного одягу, які за своєю якістю не поступаються всесвітнім брендам, а за ціною є набагато дешевші.

Також продукція української легкої промисловості стала користуватися більшим попитом за кордоном в останні роки, наш одяг та текстиль експортується до країн ЄС та Росії.

Машинобудування.

Україна має дуже великий потенціал у машинобудівництві, так у 2016 році NASA було запущено у космос ракету з українським двигуном, великим попитом у світі користуються транспортні літаки виробництва авіаційного заводу «Антонова».

Також в Україні є достатня кількість суднобудівних заводів які простоюють без діла та не використовують свого потенціалу.

Аби використовувати великий потенціал у машинобудуванні та не допустити «відтік мізків» з цього сектору, Україні потрібні інвестиції.

Висновки з проведеного дослідження. Загалом можна сказати, що Україна прогресує з кожним роком, та йде правильним шляхом, але прогрес нашої країни дуже сповільнює військовий конфлікт та велика ризикованість вкладання інвестицій.

Для зацікавлення іноземних інвесторів у вкладанні коштів в потрібно реалізувати комплекс соціально-економічних реформ та поліпшити інвестиційний клімат в країні.

У процесі проведення даного дослідження було встановлено, що першочерговими мірами до покращення інвестиційного клімату в Україні, потрібно реалізувати такі соціально – економічні реформи:

- забезпечення надійного захисту прав власності інвесторів;
- удосконалення діючого антикорупційного законодавства;
- розробка та реалізація державної політики направленої на покращення іміджу країни в світі;
- розробку шляхів, щодо найскорішого припинення конфлікту на сході України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рейтинг інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] // Гамбурзький інститут світової економіки та аудиторська компанія BDO AG. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bdo-ibc.com/index/global-comparison/overall-index/>.
2. Только треть иностранных инвестиций в Украину – «живые» деньги [Електронний ресурс] // Щотижнева газета «Экономические известия» – Режим доступу до ресурсу: http://news.eizvestia.com/news_economy/full/188-tolko-tret-inostrannyx-investicij-v-ukrainu-zhivye-dengi.
3. Рейтинг корумпованості країн світу. [Електронний ресурс] // Ernst & Young – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ey.com/ua/uk/newsroom/news-releases/news-ey-senior-managers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey>.
4. Індекс сприйняття корупції 2016 [Електронний ресурс] // Transparency International. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016.
5. Свобода в світі 2016 [Електронний ресурс] // Freedom House. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016>.
6. Рейтинг сприятливості ведення бізнесу 2016 [Електронний ресурс] // Doing Business, Всесвітній Банк. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://russian.doingbusiness.org/rankings>.
7. Рейтинг економічної свободи 2016 [Електронний ресурс] // The Heritage Foundation, The Wall Street Journal – Режим доступу до ресурсу: <http://gtmarket.ru/ratings/index-of-economic-freedom/index-of-economic-freedom-info>.
8. Міжнародний індекс захисту прав власності [Електронний ресурс] // Property Rights Alliance. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://internationalpropertyrightsindex.org/countries>.
9. 5 галузей української економіки, які чекають на інвестиції [Електронний ресурс] // FinanceUA. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/397755/5-galuzej-ukrayinskoyi-ekonomiky-yaki-chekayut-na-investytsiyi>.
10. Топ-5 галузей економіки, які першими в Україні прийматимуть зарубіжних інвесторів [Електронний ресурс] // Економічна правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2015/12/9/570529/>.
11. Украина стала мировым лидером по экспорту муки. Подробности читайте на УНИАН: <https://economics.unian.net/agro/1564362-ukraina-stala-mirovym-liderom-po-eksportu>

muki.html [Електронний ресурс] // «Уніан». – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://economics.unian.net/agro/1564362-ukraina-stala-mirovyim-liderom-po-eksportu-muki.html>.

12. Крупнейшие экспортеры зерна: Украина – в лидерах. [Електронний ресурс] –

Режим доступу до ресурсу: <http://rian.com.ua/infografika/20160115/1003605300.html>.

13. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <http://ukrstat.gov.ua/>

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ МЕЗОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

THEORETICAL AND APPLIED APPROACHES TO THE ANALYSIS OF THE MESOECONOMIC SYSTEMS (INTERNATIONAL EXPERIENCE)

У статті узагальнюється міжнародний досвід модернізації методологічних підходів до аналізу мезоекономічних систем, що займають проміжне становище між мікро- та макрорівнями національної економіки, та покликані виконувати посередницькі функції заощадження суспільних витрат у ході управління процесами адаптації суб'єктів первинного рівня господарювання до вимог та умов функціонування національної моделі соціально орієнтованої ринкової економіки. Досліджуються варіанти запровадження спеціалізованих аналітичних процедур на рівні мезоекономічних систем національної економіки. Особливу увагу приділено характерним особливостям функціонування галузевих (у сфері будівництва) та регіональних (квазікорпоративних) систем. Наводиться характеристика основних етапів життєвого циклу обігу коштів у масштабах мезоструктур галузевого та територіального профілю. Обґрунтовується визначальний вплив процесів заощадження транзакційних витрат на рівень внеску мезоекономічних структур до споживання ВВП

Ключові слова: мезоекономічні структури, системний аналіз мезоекономічних структур, галузевий мезоекономічний аналіз, регіональний мезоекономічний аналіз, транзакційні витрати

В статті обобщается международный опыт модернизации методологических подходов к анализу мезоэкономических систем, занимающих промежуточное положение между микро- и макроуровнями национальной экономики, предназначение которых заключается в выполнении посреднических функций экономики общественных расходов в ходе управления процессами адаптации субъектов первичного уровня хозяйст

ования к требованиям и условиям функционирования на национальном уровне институтов социально ориентированной рыночной экономики. Исследуются теоретические подходы к внедрению специализированных аналитических процедур на уровне мезоэкономических систем национальной экономики. Особое внимание уделено характерным особенностям функционирования отраслевых (в сфере строительства) и региональных (квазикорпоративных) систем. Характеризуются основные этапы жизненного цикла обращения средств в масштабах мезоэкономических структур отраслевого и территориального профиля. Обосновывается определяющее влияние процессов экономики транзакционных издержек на уровень вклада мезоэкономических структур в потребление ВВП

Ключевые слова: мезоэкономические структуры, системный анализ мезоэкономических структур, отраслевой мезоэкономический анализ, региональный мезоэкономический анализ, транзакционные издержки

The article summarizes international experience upgrading methodological approaches to the analysis mesoeconomical systems that occupy an intermediate position between the micro and macro levels of the national economy, and are designed to perform mediation savings of public spending during the adaptation process management entities of economic conditions and the requirements of a national model of a social market economy. Investigate options for the introduction of specialized analytical procedures at mesoeconomic of the national economy.

Key words: mesoeconomic structures, mesoeconomic structures' system analysis, sectoral mesoeconomic analysis, regional mesoeconomic analysis, transaction costs

УДК 338.262.7

Малаховський Ю.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Центральноукраїнський національний технічний університет

Постановка проблеми. Характерною особливістю національної економіки (НЕ), як складно організованої в умовах сучасного розвитку продуктивних сил системи виробництва, розподілу, перерозподілу, обміну і споживання продуктів праці між учасниками її суспільного поділу, є інтегративна цілісність. Ця системна

особливість втілюється у ході розгортання специфічних рис НЕ як органічного цілого, що проявляється через появу нових якостей у процесі розвитку, формування нових типів цілісності, виникнення нових структурних рівнів та їх ієрархічної супідрядності, розділення на складові елементи [5].